

Türkiye’de Eczacılık Alanında Lisansüstü Eğitiminin Bugünü ve Geleceği

Postgraduate education in pharmacy in Turkey today and future

Yağmur Kılıçdağı, Gülbin Özçelikay

Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı, Ankara

Özet

Türkiye’de lisansüstü eğitim, Cumhuriyet öncesi kurulan Eczacılık Okulu’nda başlamıştır. Ancak eczacılık fakülteleri kurulmaya başlandıktan sonra, ilk doktora tezi İstanbul Üniversitesi’nde yapılmıştır. Bu çalışmada, Türkiye’deki eczacılık alanında lisansüstü öğretim yapan programlara ve üniversitelere göre mezun ve mevcut öğrenci sayıları dağılımı belirlenerek, gelecekte eczacılık fakültelerinin akademik personel ihtiyacını karşılama durumları tartışılacaktır. Bu çalışmanın materyalini, Türkiye’de eczacılık alanında lisansüstü eğitim veren sağlık bilimleri enstitülerinden alınan veriler ve eczacılık fakültelerinden alınan mevcut akademik personel dağılımları oluşturmaktadır. Eczacılık alanında bugüne kadar, en fazla lisansüstü mezun veren üniversite, Ankara Üniversitesi; 2016 yılı itibarı ile en fazla lisansüstü öğrencisi olan üniversite ise Marmara Üniversitesi’dir. En fazla lisansüstü eğitim veren program Farmasötik Kimya, şu anda en fazla öğrencisi olan ise Farmakognozi Anabilim Dalıdır. 2007 yılında eczacılık alanında lisansüstü öğrenci sayısı 763 iken 2016 yılı Mayıs ayında 3608’e ulaşmıştır. Mevcut akademik personel dağılımına bakıldığında ise yeni açılan ve açılacak eczacılık fakültelerine akademik personel yetiştirmenin acil ihtiyaç olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2023 yılında 9500 eczacı fazlalığı olacağı düşünüldüğünde, yeni eczacılık fakültelerinin açılmaması, üniversitelerin eczacılık fakültelerinde özellikle ihtiyaç olan yeni lisansüstü programların açılması ve mevcut lisansüstü eğitim programlarının niteliğini artırmak üzere teşvik edici önlemlerin alınması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Eczacılık, lisansüstü eğitim, öğretim üyesi.

Abstract

Postgraduate education in Turkey started with the establishment of the School of Pharmacy, which was established before the Republic period. However, the first doctorate thesis was done in the Istanbul University of pharmacy faculties started. In this study, the distribution of graduates and current student numbers in faculties, programs and universities in the field of pharmacy will be determined and the academic staff requirements of pharmacy faculties will be discussed. The material for this study comprises of the data from health sciences institutes in Turkey that provide postgraduate education about pharmacy and the distributions of current academic staff obtained from Faculties of Pharmacy. To date, the most postgraduate education has been provided by the Ankara University of Faculty of Pharmacy and the faculty with the highest number of postgraduate students is the Marmara University of Faculty of Pharmacy as of 2016. The program with the highest number of postgraduate education is Pharmaceutical Chemistry while the Department of Pharmacognosy has the highest number of students at present. While the number of postgraduate students in the field of pharmacy was 763 in 2007, today it has reached 3608. When considering the current distribution of academic staff it is evident that there is an urgent need to train academic staff in newly opened faculties of pharmacy and those to be opened. Considering that 9500 pharmacists in Turkey are expected to increase in 2023, it may be advisable not to open new pharmacy faculties, to open new graduate programs specifically needed in the pharmacy faculties of universities, and to take measures to encourage the quality of existing post-graduate education programs.

Keywords: Academical personal, pharmacy, postgraduate education.

Ülkemizdeki eczacılık fakültelerinin ana amacı, lisans ve lisansüstü düzeyde, eczacılık ve sağlık sektörünün gereksinim duyduğu her alanda, nitelikli insan gücünü yetiştirmektir (“Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakül-

tesi Vizyon-Misyon”, 2016). Lisansüstü eğitim ve öğretim, yükseköğretim kurumlarının ihtiyacı olan geleceğin öğretim üyelerinin ve araştırmacılarının yetiştirilmesi; ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişmeleri ile ilgili sorunlara çözüm

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. Gülbin Özçelikay
Ankara Üniversitesi Eczacılık
Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği
Anabilim Dalı, Ankara
e-posta: gozcelikay@ankara.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi 2018;8(2):200–206. © 2018 Deomed

Geliş tarihi / Received: Ocak / January 19, 2017; Kabul tarihi / Accepted: Temmuz / July 28, 2017
Bu makalenin atf künyesi / Please cite this article as: Kılıçdağı, Y. ve Özçelikay, G. (2018).
Türkiye’de eczacılık alanında lisansüstü eğitiminin bugünü ve geleceği. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(2),
200–206. doi:10.2399/yod.17.023

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.17.023 • Karekod / QR code:

getirilmesi amacı ile yapılır (Özçelikay, 2007). Lisansüstü eğitim; yüksek lisans, doktora ve sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik programlarından oluşmaktadır.

Ülkemizde, lisansüstü eğitim, yükseköğretim kanunu ve buna bağlı olarak hazırlanmış lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğine göre yapılmaktadır (T.C. Resmi Gazete, 2016). Yüksek lisans eğitiminin organizasyonu, 1981 yılına kadar fakültelerin bünyesinde ve yönetiminde yapılırken, 6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 50. Maddesi gereği üniversite yönetimine bağlı enstitülere verilmiştir. Bunun ardından 20 Temmuz 1982 tarihinde çıkartılan “41 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile üniversiteler yeniden düzenlenirken, yüksek lisans öğretimini yürütmek üzere üniversite rektörlüklerine bağlı olarak Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri kurulmuştur (Arslan, Şahne ve Şar, 2013).

Türkiye’de Lisansüstü Eğitimin Kısa Tarihiçesi

Türkiye’de ilk doktora tezleri Ankara’daki Yüksek Ziraat Enstitüsü’nde yapılmıştır ve bunu yine 1933’te kurulan İstanbul Üniversitesi’nde yapılan doktoralar izlemiştir. Doktora zorunluluğu 1946’da çıkartılan 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile getirilmiştir (Dölen ve Usta, 2011).

Bilindiği gibi, 14 Kasım 1908 tarihinde Mekteb-i Tıbbiye-i Müllkiye’nin Darülfünun’a bağlanmasından sonra, “Darülfünun Osmanî Tıp Fakültesi Nizamnamesi” kabul edilmesi ve bunun 5. maddesi ile Eczacı Mektebi’nin Tıp Fakültesi’ne bağlanması ile adı Tıp Fakültesi olmuştur. 1909 yılında da eczacı mektebi Tıp Fakültesi’ne Eczacı Okulu olarak bağlanmıştır.

Bu dönemde eczacı okulunda doktora yapılması söz konusu değildir. İlk doktora eğitimini alan, Muammer Enver Öztekin (1931) Fransa’da ve Sarım Çelebioğlu (1932) Almanya’da doktora eğitimi almışlardır (Dölen ve Usta, 2011).

Tıp Fakültesine bağlı Eczacı Okulu, ders konuları daha yakın olması nedeniyle 1933–1944 yılları arasında Fen Fakültesi’ne bağlanmıştır. Bu dönemlerde eczacılık alanında, Fen Fakültesi doktora mevzuatı kapsamında doktora eğitimi yapılmıştır. Aynı dönemde Eczacı Okulu’nda bulunan yabancı hocalar eczacılık alanında ilk doktora çalışmalarına danışmanlık yapmıştır. Ord. Prof. Dr. Alfred Heilbronn, 1933–1945 yılları arasında Eczacı Okulu’nda Farmakognozi derslerini vermiş ancak eczacılık alanında doktora yaptırmamıştır. Turhan Baytop doktora çalışmasına kendisinin danışmanlığında başlamış olsa da tezini Eczacı Okulu’nda Prof. Dr. Sarım Çelebioğlu’nun yanında tamamlamıştır (1949) (Dölen ve Usta, 2011).

Alman eczacı ve kimyager Prof. Dr. Kurt Bodendorf 1934–1939 yılları arasında Eczacı Okulu’nda Farmasötik ve

Analitik Kimya dersleri vermiş ancak doktora yaptırmamıştır. Fransız eczacı Prof. Dr. Pierre Duquenois (1904–1986) 1940–1945 yılları arasında Eczacı Okulu’nda Farmasötik ve Analitik Kimya dersleri vermiş, Hayriye Amâl (1942) ve Zehra Sezer (1944) olmak üzere iki kişiye doktora yaptırmıştır.

İsviçreli eczacı Ord. Prof. Dr. Leopold Rosenthaler, 1940–1950 tarihleri arasında Eczacı Okulu Galenik Farmasi derslerini vermiş ve Kemal Erali (1943), Semiha Bayraktar [Tulus] (1947), Hikmet Eltutar (1949) ve Hasibe Koçak (1949) olmak üzere, dört kişiye doktora yaptırmıştır (Dölen ve Usta, 2011).

Eczacı Okulu, 1944 yılında tekrar Tıp Fakültesi’ne bağlanmıştır. 1946’da çıkartılan 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu’nun, asistanlar için doktora yapma zorunluluğu getirmesi ve 1949’da “Eczacı Okulu Doktora Yönetmeliği” yayınlanması ile eczacılık alanında doktora çalışmaları sayısında önemli artışlar olmuştur (Dölen ve Usta, 2011).

Eczacılık okullarının fakülte haline gelmesi Cumhuriyetin ilanından sonra olmuştur. İlk olarak, 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu uyarınca ve 156 sayılı Ankara Üniversitesi’nin Kuruluş ve Kadroları hakkındaki 5239 sayılı kanuna, ek kanunun 16 Aralık 1960 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanması ile Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi kurulmuş ve kadroları belirlenmiştir (“Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 30. Yıl Almanacağı”, 1991).

Bundan bir yıl sonra, İstanbul Üniversitesi Senatosu’nun 16 Kasım 1961 tarihinde aldığı kararın 15 Ocak 1962 tarihinde Millî Eğitim Bakanı tarafından onaylanması üzerine, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi kurulmuştur (Dölen ve Usta, 2011). İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi dışındaki eczacılık fakültelerinde doktora programları, fakültelerin kuruluş dönemlerinin ardından ancak 1970’li yılların ortalarında başlayabilmiştir.

Bir mesleğin gelişiminde lisans eğitimi yanında, bu eğitimi verecek öğretim elemanlarının yetişmesini sağlayan lisansüstü eğitimin önemi de son derece büyüktür. Özellikle Yükseköğretim Kurulu’nun Büyüme ve Kalite başlıklı raporunda gelecek yıllarda üniversitelerde öğretim elemanı ihtiyacından bahsedilmektedir (Çetinsaya, 2014). Bu nedenle Eczacılık alanında lisansüstü eğitim ile ilgili, sayısı çok fazla olmayan çalışmalara destek olmak üzere bu çalışma planlanmıştır.

Bu çalışmada, 2016 yılı Mayıs ayı itibarı ile Türkiye’deki eczacılık alanında lisansüstü eğitim öğretim; fakültele, programlara ve üniversitelere göre mezun ve mevcut öğrenci sayıları, öğretim üyesi sayıları dağılımı belirlenerek eczacılık fakültelerinde lisansüstü eğitimin önemi, gelişimi ve özellikle gelecekte eczacılık fakültelerinin akademik personel ihtiyacını karşılama durumları tartışılacaktır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmanın materyalini, 2016 yılı Mayıs ayı itibari ile Türkiye’de eczacılık alanında lisansüstü eğitim veren 17 farklı sağlık bilimleri enstitüsünden alınan veriler ve eczacılık fakültelerinden alınan mevcut akademik personel dağılımları ile ilgili veriler oluşturmaktadır. Eczacılık alanında yapılan lisansüstü eğitim, yapılan diğer çalışmalarla karşılaştırma yapılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

Türkiye’de lisansüstü eğitim veren sağlık bilimleri enstitüleri anabilim dalları ve programlarına göre doktora, tezli ve tezsiz yüksek lisans mezun ve mevcut öğrenci dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, bünyesinde eczacılık fakültesi bulunan Üniversitelerin Sağlık Bilimleri Enstitülerine bağlı 18 Anabilim dalında, 28 programda, 24 tezli, 17 tezsiz yüksek lisans ve 18 doktora programı olmak üzere toplam 59 program mevcuttur.

Eczacılık alanında lisansüstü eğitim veren üniversitelerin dağılımı ise Tablo 2’de verilmiştir.

Türkiye’de 2016 yılı Mayıs ayı itibari ile lisans öğrencisi alan 25 eczacılık fakültesi olmasına rağmen lisansüstü eğitim veren 17 eczacılık fakültesi toplam 62 programda, 3608 mezun vermiştir. Ayrıca 3058 öğrenci bu dönemde lisansüstü eğitimini yapmaktadır.

Eczacılık fakültelerindeki akademik personelin üniversitelere göre dağılımı (Mayıs 2016) Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de Eczacılık alanında lisansüstü eğitim veren anabilim dalı ve programlarının, tezli-tezsiz yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile mezunlarının dağılımı.

Anabilim Dalı	Program adı	Doktora		Tezli yüksek lisans		Tezsiz yüksek lisans		Toplam	
		Mezun	Mevcut	Mezun	Mevcut	Mezun	Mevcut	Mezun	Mevcut
Analitik Kimya	Analitik Kimya	118	112	249	183	30	22	397	317
Biyokimya	Biyokimya	88	86	197	150	10	3	295	239
Eczacılık İşletmeciliği	Eczacılık İşletmeciliği	13	28	28	2	20	4	61	34
Eczacılık Meslek Bilimleri	Eczacılık Meslek Bilimleri	–	–	–	27	–	–	–	27
Eczacılık Temel Bilimleri	Genel Kimya	–	–	27	17	–	–	27	17
Farmasötik Bilimler	Farmasötik Bilimler	–	2	–	–	–	–	–	2
Farmasötik Biyoteknoloji	Farmasötik Biyoteknoloji	2	17	3	26	6	1	11	44
Farmakoekonomi	Farmakoekonomi	–	–	12	20	–	–	12	20
Farmakognozi	Farmakognozi	118	132	232	117	66	74	416	323
Farmakognozi	Fitoterapi	–	–	71	131	53	204	124	335
Farmasötik Kimya	Farmasötik Kimya	168	111	272	108	142	61	582	280
Farmasötik Kimya	İlaç Metabolizması	–	–	3	–	–	–	3	–
Farmasötik Botanik	Farmasötik Botanik	25	25	58	43	3	9	86	77
Farmasötik Mikrobiyoloji	Farmasötik Mikrobiyoloji	19	37	106	49	5	5	130	91
Farmasötik Toksikoloji	Farmasötik Toksikoloji	125	95	196	99	19	18	340	212
Farmakoloji	Farmakoloji	114	105	262	101	76	47	452	253
Farmakoloji	Klinik Farmasi	18	12	16	10	48	50	82	72
Farmakoloji	Psikofarmakoloji	–	–	5	–	–	–	5	–
Farmasötik Teknoloji	Farmasötik Teknoloji	124	153	250	113	48	27	422	293
Farmasötik Teknoloji	İlaç ve Kozmetik Üretimi Teknolojileri	–	–	–	–	1	5	1	5
Farmasötik Teknoloji	Biyofarmasötik ve Farmakinetik	5	12	2	1	21	2	28	15
Farmasötik Teknoloji	Kozmetoloji	–	–	34	43	32	18	66	61
Farmasötik Teknoloji	İlaç Mühendisliği	–	–	–	3	3	–	3	3
Farmasötik Teknoloji	Nanoteknoloji	–	–	–	8	–	–	–	8
Farmasötik Teknoloji	Biyoteknoloji	10	29	21	44	–	–	31	73
Klinik Eczacılık	Klinik Eczacılık	–	10	10	122	14	117	24	249
Temel Eczacılık Bilimleri	Temel Eczacılık Bilimleri	–	7	–	36	–	–	–	43
Radyofarmasi	Radyofarmasi	2	6	13	2	–	–	15	8
Toplam		947	962	2064	1429	597	667	3608	3058

■ **Tablo 2.** Türkiye’de Eczacılık alanında lisansüstü eğitim veren üniversitelerin dağılımı (2016).

Üniversite adı	Doktora		Tezli yüksek lisans		Tezsiz yüksek lisans	
	Mezun	Mevcut	Mezun	Mevcut	Mezun	Mevcut
Anadolu Üniversitesi	47	59	97	106	56	167
Ankara Üniversitesi	188	148	392	101	207	152
Atatürk Üniversitesi	16	40	52	82	–	–
Ege Üniversitesi	68	84	180	116	5	21
Erciyes Üniversitesi	5	22	30	31	–	–
Gazi Üniversitesi	128	144	530	152	1	26
Hacettepe Üniversitesi	172	106	133	65	77	34
İnönü Üniversitesi	1	34	28	31	–	–
İstanbul Üniversitesi	107	151	218	162	–	–
İstanbul Medipol Üniversitesi	–	8	–	92	–	49
İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi*	–	2	–	–	–	–
Karadeniz Teknik Üniversitesi	–	9	9	46	–	–
Marmara Üniversitesi	200	97	292	232	180	126
Mersin Üniversitesi	9	20	69	77	–	–
Trakya Üniversitesi	–	–	–	25	–	–
Yeditepe Üniversitesi	6	38	34	72	71	92
Yüzüncü Yıl Üniversitesi*	–	–	–	39	–	–
Toplam	947	962	2064	1429	597	667

*01.07.2017 tarih ve 3011 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 7033 sayılı kanunla İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi'nin adı Altınbaş Üniversitesi olarak, Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin adı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi olarak değiştirilmiştir.

2016 yılı Mayıs ayı itibari ile eğitim öğretim veren eczacılık fakültelerinde 488'i eczacı, 221'i eczacılık dışında lisans mezunu olan toplam 709 öğretim üyesi bulunmaktadır.

Türkiye'deki Eczacılık Fakültelerinde 2016 yılı Mayıs ayı itibari ile 601 öğretim üyesi, 3058 lisansüstü eğitim yapan öğrenci bulunmaktadır. Öğretim üyesi başına düşen lisansüstü öğrenci sayısı 5'tir.

Tartışma

Yükseköğretim Kurulu'nun Büyüme ve Kalite başlıklı raporunda, “Önümüzdeki süreçte akademisyen yetiştirme, Türkiye yükseköğretim sisteminin niceliksel ve niteliksel gelişmesi açısından temel unsurların başında gelmektedir.” vurgusu vardır. Bunun için öncelikle mevcut durumun analiz edilmesi zorunludur (Çetinsaya, 2014). Türkiye’de 2016 yılı Mayıs ayı itibariyle 25 adet lisans düzeyinde öğrenci alan ve eğitim-öğretim devam eden eczacılık fakültesi bulunmaktadır. Çalışmamızın sonuçlarına göre; üniversitelere bağlı sağlık bilimleri enstitülerinde, 17 eczacılık fakültesinde 28 farklı alanda ve 59 program olarak lisansüstü eğitim verilmektedir. Tayland’da 2013 yılında, yapılan bir çalışmada; 16 eczacılık okulunun 8’inde lisansüstü programın bulunduğu, 8’inde bulunmadığı belirtilmiştir (Chanakit, Low, Wongpoowarak, Moolasarn ve Anderson, 2014).

Türkiye’de, 2000 yılından önce açılan eczacılık fakültelerinde daha fazla lisansüstü program ve programlara kayıtlı öğ-

renci olduğu görülmektedir (Özçelikay, 2007). Maryland Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nde de benzer şekilde yeni açılan eczacılık okullarının %6’sında lisansüstü eğitim yapılırken, daha önce açılan okulların % 80’inde lisansüstü eğitim yapıldığı belirlenmiştir (Knapp ve Knapp, 2009).

2016 yılı Mayıs ayı itibari ile lisansüstü programlardan en fazla mezun veren fakülte, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’dir. En fazla lisansüstü öğrencisi olan fakülte Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi (■ Tablo 2), en fazla lisansüstü öğrenci mezun eden program ise Farmasötik Kimya’dır (■ Tablo 1).

2005 yılında American Association of Colleges of Pharmacy’nin (AACCP) hazırladığı raporda da yeni programlar açılması ve öğretim elemanı yetiştirilmesine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. En fazla doktora eğitimi mezunu veren bölüm olan ‘Eczacılık Uygulamaları’ birinci sırada iken, ikinci sırada ‘Sosyal ve Yönetimsel Bilimler’, üçüncü sırada ise ‘Tıbbi Kimya’ yer almaktadır (Beardsley vd., 2008).

2016 yılı itibariyle ülkemizde en fazla öğrencisi olan program Farmakognozi Anabilim Dalı’dır. En fazla öğretim üyesi olan eczacılık fakültesi Hacettepe Üniversitesi iken ikinci sırada Ankara Üniversitesi gelmektedir (■ Tablo 3).

2008 yılında ABD’de yapılan bir çalışmada ise en fazla öğretim elemanı olan bölümler Farmakoloji, Farmasötik Bilimler ve Eczacılık Uygulamaları bölümleridir (Beardsley vd., 2008).

Tablo 3. Türkiye’de Eczacılık Fakültelerinde mevcut öğretim elemanlarının üniversitelerine göre dağılımı (Mayıs 2016).

Üniversite adı	Eczacı öğretim üyesi sayısı	Eczacı olmayan öğretim üyesi sayısı	Toplam öğretim üyesi sayısı	Araştırma görevlisi, öğretim görevlisi ve uzman		Toplam
				Eczacı	Eczacı olmayan	
Atatürk Üniversitesi	12	6	18	16	7	41
Adıyaman Üniversitesi	1	9	10	12	–	22
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	–	7	7	1	3	11
Anadolu Üniversitesi	40	18	58	16	6	84
Ankara Üniversitesi	77	2	79	52	11	142
Bezmialem Vakıf Üniversitesi	3	8	11	3	7	25
Biruni Üniversitesi	3	5	8	2	2	12
Cumhuriyet Üniversitesi	2	16	18	8	6	32
Dicle Üniversitesi	–	7	7	15	2	24
Ege Üniversitesi	72	3	75	39	2	116
Erciyes Üniversitesi	11	15	26	15	5	48
Erzincan Üniversitesi	1	6	7	11	–	18
Gazi Üniversitesi	52	6	58	31	8	113
Hacettepe Üniversitesi	72	10	82	43	15	140
İnönü Üniversitesi	6	11	17	3	1	21
İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi*	6	2	8	2	2	13
İstanbul Medipol Üniversitesi	4	1	5	10	2	21
İstanbul Üniversitesi	50	16	66	31	14	112
Karadeniz Teknik Üniversitesi	12	–	12	18	4	34
Marmara Üniversitesi	33	19	52	11	10	74
Mersin Üniversitesi	8	15	23	3	5	31
Trakya Üniversitesi	2	11	13	2	–	15
Yeditepe Üniversitesi	14	4	18	12	–	30
Yeni Yüzyıl Üniversitesi	6	12	18	2	8	28
Yüzüncü Yıl Üniversitesi*	1	12	13	9	2	25
Toplam	488	221	709	367	122	1198

*01.07.2017 tarih ve 3011 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 7033 sayılı kanunla İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi'nin adı Altınbaş Üniversitesi olarak, Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin adı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi olarak değiştirilmiştir.

AACP'nin 2008 yılında yayınladığı raporda, gelecek 10 yılda eczacılık fakültelerindeki öğretim elemanları sayısında yaklaşık %20 civarında artış olacağı belirtilmiştir (Beardsley vd., 2008). Ülkemizde 2006 yılında eczacılık fakültelerindeki öğretim üyesi sayısı 396 iken, bugün toplam 709'dır. Son 10 yılda eczacılık fakültelerindeki öğretim üyesi sayısı %79 artmıştır. Türkiye’de 2006 yılında doktora programlarından mezun sayısı 22 iken (Özçelikay, 2007), 2016 yılı Mayıs ayında 947 olmuştur (■ Tablo 1). Lisansüstü eğitimden toplam mezun öğrenci sayısı ise 2006 yılı sonu itibarıyla 103 iken (Özçelikay, 2007), Mayıs 2016 itibarıyla 3608'dir (■ Tablo 1).

Böylelikle, Cumhuriyet dönemi ile birlikte fakülte haline gelen eczacılık eğitim kurumları, başlangıçta eğitimi fen ve tıp fakültelerinden öğretim elemanları ile sürdürürken bugün kendi yetiştirdikleri öğretim elemanları ile eğitim öğretimini sürdürecektir insan gücüne sahip olmuştur.

Ancak, mevcut akademik personel dağılımı incelendiğinde yeni açılan veya öğrenci alacak yeni eczacılık fakültelerinde akademik personel eksikliği dikkat çekmektedir. ABD’de yapılan bazı çalışmalarda, eczacılık alanında eğitim ve araştırmalarda gelişmeyi desteklemek için personel ihtiyacı belirtilmiştir (Carter, Nathisuwan, Stoddard ve Munger, 2004; Knapp ve Knapp, 2009).

2002 yılında yapılan bir çalışmada, akademik eczacı sayısının 2020 yılına kadar iki kata yakın artacağı belirtilmiştir (Knapp, 2002). 2011 yılında yapılan başka bir çalışmada ise eczacılık kolejlerinin ve okullarının artışı karşısında nitelikli öğretim elemanlarının bulunması konusunda sorunlara dikkat çekilmiştir (Knapp, Manolakis, Webster ve Olsen, 2011). AACP'nin 2008 yılında yayınladığı rapora göre doktora programlarından mezun sayısı 2004 yılında 335, 2005 yılında 429 iken 2006 yılında 442 olmuştur (Beardsley vd., 2008).

Tablo 4. Türkiye’de Eczacılık alanında lisansüstü eğitim veren üniversite-lerde öğretim üyesi başına düşen lisansüstü öğrenci dağılımı (Mayıs 2016).

Üniversite adı	Toplam öğretim üyesi sayısı	Mevcut lisansüstü öğrenci sayısı	Öğretim üyesi başına düşen lisansüstü öğrenci sayısı
Anadolu Üniversitesi	58	332	5.7
Ankara Üniversitesi	79	401	5
Atatürk Üniversitesi	18	122	6.7
Ege Üniversitesi	75	221	2.9
Erciyes Üniversitesi	26	53	2
Gazi Üniversitesi	58	322	5.5
Hacettepe Üniversitesi	82	205	2.5
İnönü Üniversitesi	18	65	3.6
İstanbul Üniversitesi	66	313	4.7
İstanbul Medipol Üniversitesi	5	149	29.8
İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi	8	2	0.25
Karadeniz Teknik Üniversitesi	12	55	4.6
Marmara Üniversitesi	52	455	8.75
Mersin Üniversitesi	23	97	4.2
Trakya Üniversitesi	13	25	1.9
Yeditepe Üniversitesi	18	202	11.2
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	13	39	3
Toplam	601	3058	5

ABD’de 1990’lı yılların ortalarından beri eczacılık kolejleri ve okullarının sayısında bir artış olduğu belirtilmiştir. Bu eczacılık okullarındaki artış lisans düzeyindeki programlara kayıtları artırırken, niceliksel ve niteliksel yönden öğretim üyesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Carter, Nathisuwan, Stoddard ve Munger, 2003).

Ülkemizde 1997 yılına kadar 7 olan eczacılık fakültesi sayısı 2016 yılı sonu itibari ile 29’a ulaşmıştır. Türkiye’de eczacılık fakülteleri sayısı yaklaşık 20 yılda %314 artmıştır. ABD’de yapılan bir çalışmada 1996 yılından 2008 yılına kadar öğrenci alan eczacılık kolej ve okullarının sayısı %45 artış göstermiştir (Knapp ve Knapp, 2009).

Mayıs 2016 itibari ile eczacılık fakültelerinde toplam 601 öğretim üyesi bulunmakta ve 962 doktora, 1429 tezli yüksek lisans, 667 tezsiz yüksek lisans öğrencisi eğitim almaktadır. Öğretim üyesi başına öğrenci dağılımına bakıldığında ortalama 1 öğretim üyesi başına 5 öğrenci düşmektedir (Tablo 4).

Türkiye’de 2023 yılında 9500 eczacı fazlalığı olacağı tahmin edilmektedir (9 bin 100 işsiz eczacı, 2015). Sağlık bilimleri enstitüsüne bağlı eczacılık anabilim dallarında 2006 yılında öğretim üyesi başına 0.27 öğrenci düşerken, 2016 yılında 5 öğrenci düşmektedir (Özçelik, 2007).

Geçen bu yıllar içerisinde eczacılık alanında lisansüstü eğitim yaygınlaşırken buna paralel olarak mezun öğrenci sayısı ve öğretim elemanı sayısı da artmıştır.

2016 yılı Mayıs ayından günümüze kadar dört eczacılık fakültesi daha öğrenci almaya başlamıştır (Bülent Ecevit, Çukurova, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar, Selçuk üniversiteleri). 2017 yılı itibariyle kuruluş kararı çıkan ve önümüzdeki yıllarda öğrenci alacak eczacılık fakülteleri de düşünülecek olursa, bu eczacılık fakültelerine nitelikli öğretim elemanı yetiştirmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Mevcut bazı eczacılık fakültelerinde de eczacı yetiştirmek üzere akademik personele ihtiyaç olduğu da çok açıktır. Mevcut eczacılık fakültelerindeki akademik personel sayısına destek olacak, akademik personel niteliğini arttıracak ve meslekte ihtiyaç olan yeni lisansüstü programları açılmasını sağlayacak tedbirlerin alınması gerekmektedir. Öncelikle öğretim üyesi ve program sayısı fazla olan eski ve alt yapısı uygun eczacılık fakültelerinin olduğu üniversitelerde lisansüstü eğitime daha da önem verilmelidir. Lisansüstü eğitim veren fakültelerin alt yapı imkânlarının geliştirilmesi de ayrıca önerilmektedir.

Kaynaklar

- “9 bin 100 işsiz eczacı” (2015). *Eczacının Sesi*, 29.07.2015. 7 Temmuz 2017 tarihinde <<http://eczacininsesi.com/?yon=haber&id=7950>> adresinden erişildi.
- Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 36023 sayı ve 02.03.2016 tarihli yazısı.
- Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Vizyon-Misyon (2016). 7 Temmuz 2017 tarihinde <<http://pharmacy.en.ankara.edu.tr/vizyon-misyon/>> adresinden erişildi.
- Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 1985 sayı ve 18.02.2016 tarihli yazısı.
- Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi 30. Yıl Almanağı (1991)*. 7 Temmuz 2017 tarihinde <http://www.pharmacy.ankara.edu.tr/files/2016/01/ecz_30.-y%C4%B1l_son.pdf> adresinden erişildi.
- Arslan, M., Şahne, B. S. ve Şar, S. (2013). History of Turkey’s graduate programs in the field of pharmacy and the development of the last five years: review. *Türkiye Klinikleri Journal of Pharmacy Sciences*, 2(1), 21–33.
- Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 43180 sayı ve 18.02.2016 tarihli yazısı.
- Beardsley, R., Matzke, G. R., Rospond, R., Williams, J., Knapp, K., Kradjan, W., and Brazeau, D. (2008). Factors influencing the pharmacy faculty workforce. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 72(2), Article 34.
- Chanakit, T., Low, B. Y., Wongpoowarak, P., Moolasarn, S., and Anderson, C. (2014). A survey of pharmacy education in Thailand. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 78(9), Article 161.
- Carter, O., Nathisuwan, S., Stoddard, G. J., and Munger, M. A. (2003). Faculty turnover within academic pharmacy departments. *Annals of Pharmacotherapy*, 37(2), 197–201.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için bir yol haritası*. Ankara: YÖK.

- Dölen, E. ve Usta, Ç. D. (2011). Türkiye’de eczacılık doktoralarının başlaması ve 1983 öncesinde İstanbul Üniversitesi’nde yapılan eczacılık doktoraları. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 12(2), 23–80.
- Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 11600 sayı ve 07.03.2016 tarihli yazısı.
- Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 2757 sayı ve 17.02.2017 tarihli yazısı.
- Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 9614 sayı ve 15.03.2016 tarihli yazısı.
- Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün (e-posta yoluyla alınan) 11.02.2016 tarihli yazısı.
- İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün (e-posta yoluyla alınan) 04.03.2016 tarihli yazısı.
- İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 5004 sayı ve 23.02.2016 tarihli yazısı.
- İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 28 sayı ve 23.02.2016 tarihli yazısı.
- İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 28716 sayı ve 25.02.2016 tarihli yazısı.
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün (e-posta yoluyla alınan) 04.03.2016 tarihli yazısı.
- Knapp, D. A., and Knapp, D. E. (2009). Attributes of colleges and schools of pharmacy in the United States. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 73(5), Article 96.
- Knapp, D. A. (2002). Professionally determined need for pharmacy services in 2020. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 66(4), 421–429.
- Knapp, K. K., Manolakis, M., Webster, A. A. and Olsen, K. M. (2011). Projected growth in pharmacy education and research, 2010 to 2015. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 75(6), Article 108.
- Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün (e-posta yoluyla alınan) 11.03.2016 tarihli yazısı.
- Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün (e-posta yoluyla alınan) 14.02.2016 tarihli yazısı.
- Özçelikay, G. (2007). Türkiye’de eczacılık programlarında lisansüstü eğitim. *Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 36(4), 203–221.
- T.C. Resmi Gazete (2016). *Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği*. 20 Nisan 2016 tarihli Resmi Gazete, Sayı: 29690.
- Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 7104 sayı ve 22.02.2016 tarihli yazısı.
- Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün (e-posta yoluyla alınan) 14.03.2016 tarihli yazısı.
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün 3589 sayı ve 11.02.2016 tarihli yazısı.